วารสารวิชาการสังคมมนุษย์ (Journal of Human Society)
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
Journal homepage: https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humannstru62

บทความวิชาการ

การพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

The Development of career skills for students with learning disabilities

ณัฏนันท์ สิขิวัฒน์[1*] และประกอบ ใจมั่น[2]

Nutdanan Sikhiwat[1*] and Prakob Jaiman[2]

[1]นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อีเมล: Nutdanan679@gmail.com

[2]อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการนวัตกรรมเพื่อการพัฒนา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
อีเมล: prakob_jai@nstru.ac.th

***Corresponding author:** Nutdanan679@gmail.com

Received: 28 February 2023, Revised: 15 June 2026, Accepted: 29 June 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ในปัจจุบันภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกกลุ่ม สามารถพัฒนาให้เรียนรู้เทียบเท่ากับเด็กปกติ มีเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้จำนวนมาก ที่พบปัญหาการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ให้โตขึ้นแล้วสามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเด็กทั่วไป การพัฒนาทักษะอาชีพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้ เป็นการช่วยให้เด็กมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีกว้างไกลไปได้ทั่วโลก อาชีพก็เพิ่มมากขึ้น การติดต่อสื่อสารก็รวดเร็วทันใจ ปัญหาส่วนใหญ่ของเด็กคือ ขาดการยอมรับ ตัวเด็กคิดว่าตัวเองด้อยกว่าคนอื่น อาจจะเนื่องด้วยสภาพแวดล้อมหรือวิธีปฏิบัติต่อคนอื่นที่ส่งผลต่อตัวเด็ก เราไม่สามารถห้ามวิธีการปฏิบัติของคนอื่นที่มีต่อเด็กได้ แต่เราสามารถสร้างให้เด็กมีความภูมิใจต่อตัวเองได้โดยเริ่มจากโรงเรียนผ่านความร่วมมือของผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าในด้านแก้ปัญหา เพราะเด็กเหล่านี้มีภาพลบต่อตนเอง มองว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน เรียนหนังสือไม่ได้ เป็นคนโง่ มีปมด้อย จึงต้องมีการสร้างความมั่นใจต่อตัวเด็กว่าพวกเขาก็เหมือนคนอื่นมีความสามารถเหมือนกัน ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุขเพื่อเติบโตไปสามารถสร้างอาชีพเลี้ยงตัวเอง ครอบครัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทักษะอาชีพ, ความบกพร่องทางการเรียนรู้

Abstract

This article presents the development of career skills for students with learning disabilities. At present, the government through the Ministry of Education gives importance to children with special needs in every group. Developing vocational skills for children with learning disabilities helps equip them with the means to support themselves and their families. This is particularly relevant in today's world, where technology has expanded globally, creating a wider range of career opportunities and enabling rapid communication. A major challenge these children face is a lack of acceptance; they often perceive themselves as inferior to others—a mindset that may stem from their environment or the way others treat them. While we cannot control how others treat these children, we can focus on fostering their skills and self-reliance. However, we can foster a sense of self-pride in these children by starting at school, through the collaboration of parents and classmates. This approach is valuable for addressing the issue, as these children often harbor negative self-images—viewing themselves as different from their peers, incapable of learning, or unintelligent, and suffering from feelings of inferiority. It is therefore essential to build their confidence and help them realize that they are just like everyone else and possess their own capabilities. It enables children to develop knowledge and live happily within society, ultimately growing up to build a career that supports themselves and their families while continuing to live a happy life in the community.

Keywords: Development, Career Skills**,** learning disabilities

1. บทนำ

องค์การยูเนสโก (UNESCO) ร่วมกับรัฐบาลสหพันธรัฐเยอรมนี จัดการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (UNESCO World Conference on Education for Sustainable Development : ESD) ในรูปแบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 17-19 พฤษภาคม 2564 มีผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วยรัฐมนตรีศึกษาและรองรัฐมนตรีกว่า 80 ท่าน และ ผู้ปฏิบัติงานด้านการกำหนดนโยบายการศึกษา และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ผู้แทนหน่วยงานภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และผู้เชี่ยวชาญ จำนวนกว่า 2,500 คน จากทุกภูมิภาคทั่วโลก ที่ประชุมได้แสดงความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของโลก โดยให้การรับรอง

Berlin Declaration on Education for Sustainable Development (ESD) หรือปฏิญญาเบอร์ลินว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเรียกร้องให้ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) เป็นองค์ประกอบหลักของระบบการศึกษาทุกระดับภายในปี 2568 ปฏิญญาเบอร์ลินว่าด้วยการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้สรุปนโยบายต่างๆ เพื่อปฏิรูปการเรียนการสอน การฝึกอบรม และความเป็นพลเมือง อีกทั้งยังเน้นย้ำความจำเป็นในการประยุกต์ใช้ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) โดยเน้นที่ทักษะทางปัญญา การเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ ทักษะการทำงานร่วมกัน การแก้ปัญหา การสร้างความยืดหยุ่นฟื้นตัวให้ผู้เรียน

ในการประชุม แต่ละประเทศได้นำเสนอแผนบูรณาการ การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) ในระบบการศึกษา Anja Karliczek รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการและการวิจัยแห่งสหพันธรัฐเยอรมนี กล่าวว่า 18 ประเทศในสหภาพยุโรปจะดำเนินการตามกรอบการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับปี 2030 (Education for Sustainable Development for 2030 framework) และเน้นย้ำว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Education for Sustainable Development: ESD) เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญต่อการบรรลุ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ทุกเป้าหมาย (ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2565) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายที่ 4 ด้านการศึกษา มุ่งเน้นสร้างหลักประกันว่าเด็กทั้งชายและหญิงสามารถเข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยไปจนถึงระดับมัธยมศึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เยาวชนและผู้ใหญ่สามารถเข้าถึงการฝึกอบรมทักษะอาชีพในราคาที่เหมาะสมอย่างเท่าเทียมกัน ขจัดความไม่เสมอภาคทางเพศและความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนบรรลุการเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพอย่างถ้วนหน้า (UNESCO, 2017) สอดคล้องกับพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของในหลวงรัชกาลที่ 10 ประกอบด้วยการศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน 1. มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2. มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3. มีงานทำ มีอาชีพ 4. เป็นพลเมืองที่ดี โดยเฉพาะด้านที่ 3 มีงานทำ มีอาชีพ ประกอบด้วย 1.การเลี้ยงดูลูกหลานในครอบครัว หรือการฝึกฝนอบรมในสถานศึกษาต้องมุ่งให้เด็ก และเยาวชน รักงาน สู้งาน ทำจนงานสำเร็จ 2. การฝึกฝนอมรมทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรต้องมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียน ทำงานเป็นและมีงานทำในที่สุด 3. ต้องสนับสนุนผู้สำเร็จหลักสูตรมีอาชีพ มีงานทำจนสามารถเลี้ยงตนเอง และครอบครัว

เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้ (Learning Disabilities : LD) เป็นการวินิจฉัยโรคทางจิตเวชเด็กชื่อ “Specific Learning Disorder” (ตามเกณฑ์ DSM-5 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน) หรือ “Specific developmental disorders of scholastic skills” ตามเกณฑ์ ICD-10 ขององค์การอนามัยโลก รหัส F81) แอลดี มีความหมายแตกต่างกันในแต่ละวงการและแต่ละประเทศในวงการศึกษามาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Learning Disabilities” ซึ่งในกฎหมายการศึกษาสำหรับผู้พิการของสหรัฐอเมริกาให้คำจำกัดความไว้ว่า

“ความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจ การใช้ภาษา การพูด หรือการเขียน ซึ่งแสดงออกโดยความไม่สมบูรณ์ของความสามารถด้านการฟัง การคิดการพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์” แต่ไม่ครอบคลุมในกลุ่มที่เป็นผลของความพิการทางตา หู การเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางสติปัญญา ปัญหาทางอารมณ์ หรือเกิดจากความเสียเปรียบทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความหมายครอบคลุมไปถึง ข้อจำกัดในการรับรู้ การบาดเจ็บทางสมอง ภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ที่กระทบต่อการอ่าน การสะกดคำ และการจำแนกเสียง (Dyslexia) และภาวะสูญเสียความสามารถในการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายหลัง (Aphasia) ประเทศในโซนยุโรปบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร ใช้คำว่า “Learning Disabilities” มีความหมายครอบคลุมกว้างกว่า โดยรวมถึงกลุ่มผู้บกพร่องทางสติปัญญาและความบกพร่องทางพัฒนาการอื่น ๆ ด้วย ซึ่งคนละความหมายกับในสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประเทศแคนาดาใช้ในความหมายเดียวกันกับในสหรัฐอเมริกา (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เลขา, 2566) ในขณะที่ประเทศไทยความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือแอลดี จัดเป็นผู้พิการประเภท 6 “ความพิการทางการเรียนรู้” ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 หมายถึง “การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา” แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจว่าจะจดทะเบียนคนพิการ เพื่อขอใช้สิทธิต่าง ๆ หรือไม่ ไม่ใช่ภาคบังคับ (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2555) และจัดเป็นผู้พิการประเภท “ความบกพร่องทางการเรียนรู้” ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) ในวงการแพทย์ แอลดีเป็นความบกพร่องรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีเกณฑ์การวินิจฉัยโรคชัดเจน คือ มีทักษะเฉพาะที่ใช้ในการเรียน ด้านการอ่าน การเขียน หรือคณิตศาสตร์ ไม่เหมาะสมกับระดับอายุ โดยไม่ได้เกิดจากความผิดปกติอื่น หรือขาดโอกาสทางการศึกษา และส่งผลรบกวนต่อผลการศึกษาหรือกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

โรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) แบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก โดยมีความบกพร่องด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ดังนี้ 1) ความบกพร่องทางการอ่าน (impairment in reading) คือ เด็กที่อ่านหนังสือไม่ออกเลย หรืออ่านหนังสือได้ไม่เหมาะสมตามวัย เช่น จดจำพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ไม่แม่นยำ แยกแยะพยัญชนะที่คล้ายกันไม่ออก เช่น ก-ถ-ภ, พ-ฟ, ม-น สะกดไม่ถูก อ่านตกหล่น อ่านทีละตัวอักษรได้ แต่ผสมคำไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่เด็กดูมีความฉลาดรอบรู้ในด้านอื่น ๆ ถ้ามีใครเล่าเรื่องให้ฟังจะเข้าใจดี จำได้ การเรียนรู้

จากการเห็นภาพและการฟังจะทำได้ดี แต่ถ้าให้อ่านเองจะไม่ค่อยรู้เรื่อง อ่านตะกุกตะกัก จับใจความไม่ได้ มีข้อจำกัดในการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ 2) ความบกพร่องทางการเขียน (impairment in written expression) คือเด็กที่มีปัญหาในด้านการเขียนหนังสือ ตั้งแต่เขียนหนังสือไม่ได้เลย เขียนตกหล่น สลับตำแหน่ง หรือผิดตำแหน่ง สลับด้านแบบส่องกระจก หัวเข้าหัวออกสับสน เช่น ด-ค พ-ผ ถ-ภ ผันวรรณยุกต์ไม่ถูก วางสระไม่ถูกตำแหน่ง เขียนไม่เป็นประโยคที่สมบูรณ์ ใช้คำเชื่อมไม่ถูกต้อง เว้นวรรคตอนหรือย่อหน้าไม่ถูกต้อง จนทำให้ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้ถูกต้องเด็กมีข้อจำกัดในการถ่ายทอดความคิดผ่านการเขียนหนังสือ มักทำให้ความหมายผิดเพี้ยนไปจากสิ่งที่ต้องการสื่อสาร และไม่สามารถเขียนหนังสือได้ถูกต้องตามหลักภาษา 3) ความบกพร่องด้านคณิตศาสตร์ (impairment in mathematics) คือเด็กมีปัญหาด้านคณิตศาสตร์ หลากหลายรูปแบบและหลายระดับความรุนแรง เช่น มีความสับสนเกี่ยวกับเรื่องตัวเลข ไม่เข้าใจเรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร ไม่สามารถแปลโจทย์ปัญหาเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ มีการคำนวณที่ผิดพลาด ตกหล่นเกี่ยวกับเรื่องตัวเลขเป็นประจำ มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนและตัวเลข การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ทำให้ไม่สามารถหาคำตอบได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางคณิตศาสตร์ (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เลขา, 2566)

ความบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ของเด็กแอลดีมีผลกระทบต่อเด็กในหลายเรื่อง ได้แก่ การมีภาพลบต่อตนเอง มีปมด้อย มีปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน ทั้งนี้เนื่องจากพ่อแม่ ครูไม่เข้าใจว่า ทำไมเด็กจึงมีพฤติกรรมไม่เหมือนคนอื่น พ่อแม่ ครู จึงตำหนิ กดดัน เคี่ยวเข็ญ เด็กจึงมีการต่อต้าน มีปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่ครูและเพื่อน จึงทำให้การทำงานไม่เสร็จ มีพฤติกรรมก้าวร้าวจึงถูกพ่อแม่ ครูตำหนิ เพื่อน ๆ ไม่ชอบ ไม่ยอมรับ และประเด็นสุดท้ายคือเด็กจะขาดความรู้และทักษะต่าง ๆ เนื่องจากมีอุปสรรคในการเรียนรู้ทำให้เด็กขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะที่เด็กควรจะได้รับ ตามวัยซึ่งจะส่งผลต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในอนาคต (สุมิตรา โรจนนิติ, บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์ และนิตยา สุวรรณศรี, 2565)

การใช้ทักษะในชีวิตประจำวันของเด็กที่เป็นแอลดี เมื่อโตขึ้นสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนปกติทั่วไป ถ้าได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม สามารถเข้าสังคมกับเพื่อนได้ ประกอบอาชีพได้ เช่น เด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ แต่ได้รับการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง โรงเรียน ครูมองเห็นถึงความสามารถของนักเรียน เด็กชอบวาดภาพ ชอบทำขนม ครูส่งเสริมให้เด็กทำ เด็กสนุกมีความสุข ผู้ปกครองส่งเสริม เด็กก็สามารถค้นพบสิ่งที่ตัวเองชอบ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างไม่แตกต่างจากเด็กปกติ นำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพ แต่ในทางตรงกันข้ามเด็กที่ไม่ได้รับการดูแลรักษา การใช้ทักษะในชีวิตประจำวันก็มักไม่ประสบความสำเร็จในด้านการเรียน ไม่ค่อยได้รับคำชม มักสูญเสียความภาคภูมิใจ จึงหันไปเอาดีในด้านอื่นทดแทน เช่น ถ้าเด็กมีทักษะดีในด้านดนตรี กีฬา หรือศิลปะ แต่ผู้ปกครอง ครู ไม่สนับสนุน เด็กก็อาจหันไปหาจุดเด่นในทางลบแทน เช่น ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ หนีเรียน ชกต่อย ตีกัน ติดเกม ติดสารเสพติด เกิดปัญหาต่อตัวเองและสังคมในที่สุด (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เลขา, 2566)

แนวทางการแก้ปัญหาเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้โดยการพัฒนาด้านทักษะอาชีพให้กับเด็กเหล่านี้ให้มีอาชีพที่รองรับในอนาคตสามารถทำให้เด็กได้รู้สึกถึงความไม่แตกต่างจากคนอื่น ในเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านเรียนรู้สามารถกลับมาเป็นเด็กที่เรียนดีขึ้น อย่างกรณีเด็กโรงเรียนบ้านปลาค้าววิทยานุสรณ์ที่ครูสอนพิเศษเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ที่เด็กที่เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) มักมีปัญหาการคูณและการทดเลข ก็จะมีการใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า แท่งเนเปียร์ อุปกรณ์ช่วยคำนวณจากแนวคิดของนักคณิตศาสตร์ John Napier (Napier, 1834) โดยจะมีลักษณะเป็นตารางช่องสามเหลี่ยม สีสันสวยงาม ถ้าต้องการคูณเลขใดก็นำแท่งเนเปียร์ตัวเลขนั้นมาวางเทียบกับแถวของอีกตัวเลขที่ต้องการคูณ ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะตรงกับในตารางสามเหลี่ยมนั้น พร้อมกับการ ฝึกทำโจทย์ที่มีการแบ่งการคูณเป็นช่องหลักต่าง ๆ ชัดเจน ซึ่งวิธีเรียนเสริมเช่นนี้จะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับการเรียนการสอนแบบปกติในห้องเรียนก็จะให้เรียนเป็นแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ให้นักเรียนปกตินั่งเรียนคู่กับคนที่เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) เพื่อให้เขาสามารถเรียนรู้พฤติกรรมการเรียนรู้ตามเด็กปกติ และให้เด็กปกติ ช่วยเสริมในสิ่งที่ไม่เข้าใจส่งผลให้เด็กที่เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ (Learning Disabilities) จากไม่เข้าใจคณิตศาสตร์สามารถไปสอบทักษะจนได้เหรียญทอง (นิวัตน์ สารขันธ์, 2560) ส่งผลให้สามารถประกอบอาชีพได้เหมือนเด็กทั่วไปในอนาคต การส่งเสริมทางด้านงานวิชาการควบคู่กับการฝึกอาชีพของเด็ก โดยการฝึกอาชีพจะใช้ชั่วโมงว่างเป็นการสอนเสริม เช่น การทำเหรียญโปรยทาน การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์ของใช้ การทำขนม ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีก้าวไกลมาก การค้นคว้าหาความรู้ได้ในอินเตอร์เน็ต (Internet) หรือยูทูป (Youtube) สามารถค้นหาสิ่งที่อยากได้ เช่น ต้องการวัตถุดิบ หรือสิ่งประดิษฐ์ทั้งหลายก็สามารถหาตัวอย่างหรือสั่งซื้อได้โดยช่องทางออนไลน์ หลายคนที่ผลิตสินค้าขึ้นมาแล้วขายบนช่องทางออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็นช่องทาง เฟซบุ๊ก (Facebook), ติ๊กต็อก (TikTok), ช้อปปี้ (Shopee), ยูทูป (Youtube) หรือช่องทางอีกหลายแหล่ง สามารถสร้างรายได้เป็นกอบเป็นกำ ซึ่งหากโรงเรียนได้ฝึกวิชาชีพให้กับเด็กเบื้องต้นแล้วเด็กสามารถต่อยอดอาชีพได้หลากหลายช่องทางยิ่งเด็กรู้ว่าชอบอะไรได้เร็วเท่าไหร่เด็กสามารถประสบความสำเร็จได้เร็วเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้ หรือเด็กแอลดี เป็นปัญหาที่สามารถแก้ไขได้แต่ต้องอาศัยปัจจัยความร่วมมือทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าครูและบุคลากรทางการสอนมีตัวช่วยในการสอน ก็จะสามารถพัฒนาเด็กแอลดีให้เรียนรู้ได้ดีขึ้น และในขณะเดียวกันการส่งเสริมด้านทักษะการประกอบอาชีพก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมให้เด็กมีความภูมิใจในตัวเอง ได้หาอาชีพที่ชอบและสามารถสร้างรายได้มีอาชีพที่รองรับในอนาคต

2. แนวคิดและทฤษฎีในการจัดการศึกษาด้านทักษะอาชีพ

แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ ให้น้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูล ในหลวงรัชการที่ 10 ในการสร้างพื้นฐานให้แก่นักเรียน และการมีงานทำมีอาชีพประกอบกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้มีวัตถุประสงค์ คือ ให้คนทุกช่วงวัยในการรับการพัฒนาและเสริมสร้างสภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยโดยนักเรียนได้รับการพัฒนา อย่างมีคุณภาพทั้งความรู้ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานรวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม มีจิตสาธารณะและสามารถปรับตัวร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ทฤษฎีการพัฒนาอาชีพของ Super (Theory of vocational development) โดยเสนอหลักเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพไว้ดังนี้ 1) การพัฒนาอาชีพ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มสนใจเลือกอาชีพไปจนถึงประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงเป็นระยะเวลานาน 2) การพัฒนาทางอาชีพ เป็นขั้นตอนและมีระเบียบแบบแผน 3) บุคคลจะมองเห็นความจริงเกี่ยวกับการเลือกอาชีพมากขึ้น เมื่อมีอายุเพิ่มขึ้นนับตั้งแต่วัยรุ่นจนถึงผู้ใหญ่ 4) ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเอง เริ่มตั้งแต่ก่อนวัยรุ่น และเข้าใจชัดแจ้ง เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น 5) วิถีและอัตราการเคลื่อนไหวของแต่ละบุคคลจากระดับหนึ่งไปยังอีกระดับหนึ่งมีความสัมพันธ์กับสติปัญญา สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของบิดามารดา ความต้องการ ค่านิยม ความสนใจ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 6) แขนงอาชีพที่แต่ละบุคคลเลือกเกี่ยวกับความสนใจ ค่านิยม และความต้องการเลียนแบบบิดามารดาหรือสังคมที่อาศัยอยู่ระดับคุณภาพของการศึกษา 7) ความพอใจในงานและชีวิตขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของความสามารถความสนใจ ค่านิยม และบุคลิกภาพในงานอาชีพ 8) บุคคลจะเลียนแบบจากบิดามารดาโดยทางอ้อม ซึ่งมีบทบาทต่อการเลือกอาชีพด้วย 9) การพัฒนาทางอาชีพดำเนินไปตลอดเวลา 10) คุณสมบัติของบุคคลหนึ่งอาจจะเหมาะสมกับอาชีพหนึ่ง (Super, 1957)

3. กระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ

ทักษะอาชีพ เป็นการดำเนินการเพิ่มเติมจากการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กสู่อาชีพโดยโรงเรียนอาจจะจัดสอนในชั่วโมงเพิ่มเติม เช่น ชุมนุม ซ่อมเสริม หรือนอกเวลาเรียน การเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รับการฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริตและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ การดำเนินการต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา เพื่อระดมความคิด และประสบการณ์มาใช้ในการกำหนดหลักสูตรและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับความถนัด

ของนักเรียน ความพร้อมของสถานศึกษา ความต้องการของตลาดงานและแนวโน้ม ลักษณะงานในอนาคต การพิจารณาเลือกจัดเสริมทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ทักษะอาชีพเป็นทักษะที่สามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้บุคคลมีความเข้าใจในตนเองมากขึ้นพร้อมสำหรับการประกอบอาชีพที่ดีในอนาคต การพัฒนาทักษะอาชีพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ มีความสนใจและความถนัดที่สอดคล้องกับงานรวมถึงช่วยในเรื่องของการวางแผนสำหรับอาชีพในอนาคต (จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร, 2558) ทักษะอาชีพ เป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง แนวคิดและหลักการของทักษะนี้ เน้นที่ทักษะในการให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเองเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง พินิจพิเคราะห์ อาชีพที่เหมาะสมกับบุคลิกภาพของบุคคล สิ่งแวดล้อม ค่านิยม และภูมิหลังของบุคคลนั้น ดังนั้น หากบุคคลมีทักษะอาชีพที่เหมาะสม บุคคลนั้นจะมีความพึงพอใจ มีความมั่นคง และประสบความสำเร็จในการดำรงชีพในอนาคต ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า ทักษะอาชีพและการดำรงชีพของบุคคลจะได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรมของบุคคลนั้นส่วนหนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ส่วนหนึ่ง ภูมิหลังครอบครัว และอิทธิพลจากการประกอบอาชีพของบิดามารดาอีกส่วนหนึ่ง (เพ็ญนภา กุลนภาดล, 2562)

การจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะอาชีพในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ใน 4 ลักษณะ คือ 1) จัดในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาพื้นฐานมีรายวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี ศิลปะ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ อาจเกี่ยวกับการฝึกเป็นมัคคุเทศก์น้อย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เกี่ยวกับการทำบัญชีรายรับ รายจ่าย การคิดต้นทุนกำไร จำนวน การนับ การชั่ง ตวง วัด 2) จัดในรายวิชาเพิ่มเติม จัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับ อาชีพ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีสามารถจัดทำรายวิชาเพิ่มเติม วิชาช่าง ซ่อมจักรยาน การทำร่ม การเย็บผ้า การเพาะเห็ด การปลูกผักต่าง ๆ ทำขนมงานฝีมือ เป็นต้น ซึ่งสถานศึกษาสามารถพิจารณาเปิดสอนรายวิชาเพิ่มเติมได้ตามความพร้อมตามจุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์การจบหลักสูตร และ 3) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยกิจกรรมชุมนุมหรือชมรมสถานศึกษายังสามารถจัดนอกโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาได้ซึ่งสถานศึกษาสามารถจัดการ เรียนการสอนวิชาชีพในรูปแบบของกลุ่มสนใจ เป็นการจัดนอกเวลาเรียนปกติในวันหยุดราชการหรือปิดภาคการศึกษา 4) โครงงานอาชีพเป็นเครื่องมือและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการ สอนกระบวนการทำงานและวางรากฐานทักษะทางอาชีพแก่นักเรียนทั้งอาชีพที่มีลักษณะเป็นงานผลิต และ/หรืองานบริการ รวมถึงการปลูกฝังเจตคติที่ดีในการประกอบอาชีพแก่นักเรียน มีครูเป็นที่ปรึกษาการปฏิบัติโครงงานอาชีพ ซึ่งโครงงานอาชีพอาจจัดทำโดยการรวมกลุ่มนักเรียนที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกันได้ ในหนึ่งห้องเรียนอาจมีโครงงานอาชีพแตกต่างกันได้ตามความถนัด (สายเพ็ญ บุญทองแก้ว, 2563)

เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้สามารถฝึกทักษะอาชีพได้หลากหลายตามความสนใจและถนัด เช่น ผูกผ้า เหรียญโปรยทาน แปรรูปอาหาร ประดิษฐ์ของใช้ ทำขนม ฯลฯ กรณีศึกษาการฝึกทักษะอาชีพของเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้โรงเรียน ปลาค้าววิทยานุสรณ์ ที่มีเด็กที่บกพร่องทางด้านเรียนรู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้จำนวนถึง 40 คน จากนักเรียน 216 คน ทางผู้อำนวยการและครูค้นกลยุทธ์หลากหลายในการฝึก แต่ที่ได้ผลมากที่สุดคือฝึกให้เด็กร้องหมอลำกลอน ซึ่งผลจากการฝึกเด็กปรากฏว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้ได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการร้องหมอลำ ครูผู้ฝึกสอนเล่าว่ามีเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้เลย เมื่อมาฝึกการร้องหมอลำ ผลปรากฏว่าเด็กอ่านออกเขียนได้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ดีขึ้นมาก เด็กมีความสุขในการเรียนการร้องหมอลำจนสามารถรับงานโชว์การแสดงเป็นรายได้เป็นอาชีพได้อีกด้วย (นิวัฒน์ สาระขันธ์, 2560)

4. แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) กับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Thorndike

Edward Lee Thorndike (พ.ศ. 2417-2492) เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกันผู้ค้นพบทฤษฎีความต่อเนื่อง (Connectionism) ทฤษฎีนี้ มีความเชื่อว่า การเรียนรู้เกิดจากการลองผิดลองถูก เช่น เมื่อให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไรอย่างหนึ่งซึ่งไม่มีความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อน ผู้เรียนจะทำแบบลองผิดลองถูกเพื่อเลือกที่จริง ทิ้งที่เท็จ จนกระทั่งจับได้ว่า ควรทำอย่างไร จึงจะถูกต้องและรวดเร็ว ก็จะเลือกทำด้วยวิธีนั้นในครั้งต่อไป (Gray, 2011) นั่นคือ ผู้เรียนได้สร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ในการทำงานของตนเอง ซึ่งแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของผู้เรียนแต่ละคน อาจจะเหมือนหรือไม่เหมือนกันก็ได้ เพราะเป็นข้อสรุปวิธีการทำงานที่ต่างคนต่าง ค้นพบตามแนวทางของตนเอง เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันจึงจะรู้ว่า วิธีการของใครที่ดีที่สุดในประเทศไทย แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) เริ่มเข้ามาในพ.ศ. 2546 พร้อม ๆ กับโครงการ “โรงเรียนในฝัน” ที่มุ่งให้เกิดการปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอน ยกระดับคุณภาพ การศึกษาและการเรียนรู้ทั้งระบบให้ทันสมัย เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดเป็น มีทักษะ ชีวิต มีความเป็นไทย และมั่นใจในตนเอง แนวคิดพื้นฐานที่มีส่วนสำคัญในการนำแนวคิด เรื่องแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาใช้การพัฒนางาน ประกอบด้วย 1) ความต้องการในการแสวงหาข้อมูลหรือความรู้เพื่อ นำสู่การพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือการนำความรู้ไปใช้เพื่อการสร้างประโยชน์ (Knowledge Application) 2) ความเชื่อว่าความรู้ หรือแหล่งข้อมูลไม่มีเฉพาะในเอกสารในตำรา หรือจากการเรียนรู้ตามรูปแบบเดิม เช่นการอบรมโดยฟังจากวิทยาการเท่านั้น หากแต่ ข้อมูลหรือความรู้อยู่ในตัวบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงานหรือการใช้ชีวิต หรือในองค์กรที่ปฏิบัติงานที่ประสบผลสำเร็จ (Knowledge Generation) 3) ความเชื่อในวิธีการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการจัดการกับความรู้ (Knowledge Management หรือ Knowledge Integration) มีผู้ที่นำเสนอความหมายของ

แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่น่าสนใจ เป็นต้น โดยจัดให้มีการประกวด แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ทั้งในส่วนของ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดกระแสการสร้างแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในวงการการศึกษาไทยกระทั่งทุกวันนี้ (ณฐรักษ์ พรม-ราช, 2564)

หยกหลิน ศรีสวัสดิ์ (2563) นำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของครูสอนกิจกรรมแนะแนว ทำผลงานประกบตัวสู่รั้ว โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม (บ.ร.ว.) สานต่อศาสตร์พระราชา สู่การพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพของเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้ (Learning Disabilities : LD) โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม ที่นักเรียนมีปัญหาเรื่องการปรับตัว เช่น เข้ากับเพื่อนไม่ได้ ไม่กล้าแสดงออก เรียนไม่ทันเพื่อน นักเรียนประสบปัญหาออกกลางคัน โดยจัดตั้งกิจกรรมศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยังยืนเพื่อเสริมทักษะอาชีพ เช่น สหกรณ์เห็ดเงินล้าน กิจกรรมผลิตก้อนเห็ดสด แปรรูปอาหาร การทำขนมอบ ผลประสบความสำเร็จลดปัญหาเด็กออกกลางคัน นักเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้ (Learning Disabilities : LD) อยู่กับเพื่อนได้อย่างมีความสุข เด็กเห็นคุณค่าของตนเอง มีรายได้ระหว่างเรียน

5. บทสรุป

เด็กที่มีความบกพกร่องทางด้านการเรียนรู้ เมื่อโตขึ้นสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนคนปกติทั่วไป ถ้าได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม สามารถเข้าสังคมกับเพื่อนได้ ประกอบอาชีพได้เหมือนทั่วไป การพัฒนาทักษะอาชีพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางด้านการเรียนรู้เป็นการช่วยให้เด็กมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตัวเองและครอบครัวได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีกว้างไกลไปได้ทั่วโลก อาชีพก็เพิ่มมากขึ้น การติดต่อสื่อสารก็รวดเร็วทันใจ ปัญหาส่วนใหญ่ของเด็กคือ ขาดการยอมรับ ตัวเด็กคิดว่าตัวเองด้อยกว่าคนอื่น อาจจะเนื่องด้วยสภาพแวดล้อมหรือวิธีปฏิบัติต่อคนอื่นที่ส่งผลต่อตัวเด็ก เราไม่สามารถห้ามวิธีการปฏิบัติของคนอื่นที่มีต่อเด็กได้ แต่เราสามารถสร้างให้เด็กมีความภูมิใจต่อตัวเองได้โดยเริ่มจากโรงเรียนผ่านความร่วมมือของผู้ปกครอง และเพื่อนร่วมชั้นเรียน จากการศึกษาการพัฒนาทักษะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สิ่งเหล่านี้มีคุณค่าในด้านแก้ปัญหา เพราะเด็กเหล่านี้มีภาพลบต่อตนเอง มองว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน เรียนหนังสือไม่ได้ เป็นคนโง่ มีปมด้อย เป็นการสร้างความมั่นใจต่อตัวเด็กว่าพวกเขาก็เหมือนคนอื่นมีความสามารถเหมือนกัน ช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาความรู้และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

การพัฒนาทักษะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ มีความสำคัญกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทุกกลุ่ม ที่พบปัญหาการใช้ชีวิตประจำวัน มีข้อเสนอแนะในการนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

6.1.1 สามารถนำไปใช้วางแผนการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ เพื่อเด็กที่มีปัญหาสามารถเติบโตไปสามารถสร้างอาชีพเลี้ยงตัวเอง ครอบครัว และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6.1.2 สามารถนำไปใช้วิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในประเด็นที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และพัฒนาการในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม

6.2.2 ควรศึกษาเพิ่มการศึกษาคนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในช่วงวัยที่หลากหลายมากขึ้น เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560- 2579.** กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวาน กราฟฟิค จำกัด.

จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร. (2558). กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. **วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย,** 8(2), 176-191.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2566). **แอลดี...ความบกพร่องทางการเรียนรู้.** สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 3, 2566, จาก https://www.happyhomeclinic.com/

นิวัฒน์ สาระขันธ์. (2560). **การแก้ปัญหาเด็กนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดอำนาจเจริญ.** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

_____. (2565). การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน. **Journal of Roi Kaensarn Academi,** 7(2), 409-418.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการ. (2552, 8 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 126 ตอนพิเศษ 80 ง หน้า 45.

ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2). (2555, 26 กรกฎาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 129 ตอนพิเศษ 119 ง หน้า 22.

เพ็ญนภา กุลนภาดล. (2562). การพัฒนาทักษะอาชีพและการดำรงชีพ สำหรับการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการเชิงจิตวิทยาเสริมสร้างศักยภาพแห่งตน. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์,** 2(1), 15 - 27.

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2565). **ยูเนสโกประกาศ 'การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน' ต้องเป็นองค์ประกอบหลักของระบบการศึกษาทุกระดับภายในปี 2568. ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Centre for SDG Research and Support : SDG Move) All rights reserved**. สืบค้นเมื่อ มกราคม 22, 2565, จากhttps://www.sdgmove.com/2021/06/16/berlin-eclaration-on-education-for-sustainable-development-unesco/

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). **การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2** (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, สุราษฎร์ธานี.

สุมิตรา โรจนนิติ, บุญมั่น ธนาศุภวัฒน์ และนิตยา สุวรรณศรี. (2565). การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนสำหรับเด็กแอลดี. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์),** 12(2), 260-275.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการเสริมทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน.** กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

หยกหลิน ศรีสวัสดิ์. (2563). **ผลงานวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของครูผู้สอนกิจกรรมแนะแนว เรื่อง ประกบตัวสู่รั้ว บ.ร.ว. สานต่อศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาที่ยังยืนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ทักษะอาชีพของเด็ก LD โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม.** ตราด: โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม.

Gray, P. (2011). **Psychology (6th ed.)** New York: Worth Publishers.

Napier, M. (1834). **Memoirs of John Napier of Merchiston : his lineage, life, and times, with a history of the invention of logarithms**. London: William Blackwood and Sons.

Super, D. E. (1957). **Career pattern as a basic for vocational.** New York: Harper and Brothers.

UNESCO. (2017). **Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives.** Paris: UNESCO.